

Arkeologisk rapport från Göteborgs Stadsmuseum 2010:9

Undersökning: Antikvarisk kontroll

Lst:s dnr: 431-7397-2010

Ansvarig institution: Göteborgs stadsmuseum

Eget dnr: 637/10 917

Ansvarig för undersökningen: Ulf Ragnesten

Fynd: Ja ☒ Nej ☐

Ekonomiskt kartblad: 7B 0e

Lägeskoordinater: x 6404 / y 1272,4

Landskap	Västergötland
Socken/Stad	Göteborg
Fornlämningsnummer	Göteborg 474 (fig. 1-2)
Fastighet/kvarter	Heden 37:2
Fornlämningstyp	Härd (fig. 3)
Undersökningsår	2010
Typ av undersökning	Antikvarisk kontroll
Dokumentationsmaterial	Fynd (GSMA 100008)
Materiallista bifogas	nej
Datering	Förromersk järnålder (¹⁴ C)
Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier) Den antikvariska kontrollen gjordes med anledning av att ett byggföretag upptäckt en eldstad under matjorden. Området ligger direkt NO om Norska sjömanskyrkan i Göteborg. Undersökningen innebar utgrävning och dokumentation av härden. Inga andra lämningar iaktogs på den avbanade ytan. Härden visade sig genom ¹⁴C-datering vara förromersk. En knytnävstor rund sten påträffades i härden. Den kan vara en malstenslöpare. Detta var det enda fyndet i härden förutom kol och skörbrända stenar.	
Resultaten har publicerats i: Resultaten har vid dags dato endast publicerats via denna rapport.	
Sammanställt av, namn och datum Ulf Ragnesten 2010-08-16	

Beskrivning forts.

Göteborgs stadsmuseum blev kontaktat av länsstyrelsen med förfrågan om man kunde göra en enklare antikvarisk kontroll vid Norska sjömanskyrkan. Orsaken var att en hård upptäckts under pågående byggnation vid Katrinelundsgymnasiet och för utökande av parkeringsplats för Norska sjömanskyrkan (fig. 4). Byggföretaget var Higab. Museet och länsstyrelsen gjorde besök på platsen och museet bestämde att åta sig uppdraget.

Arbetet innebar att rensa fram den upptäckta härden (fig. 5), dokumentera, gräva ut och ta bort den så att arbetsföretaget kunde fortsätta (fig. 6). Länsstyrelsen var villiga att förutom arbetsinsatsen bekosta en ¹⁴C-datering av härden.

Efter framrensning mättes och fotograferades härden. Den var belägen 6 meter nordost om hörnet på Norska sjömanskyrkan. Härden grävdes ut med skärlev. En profil avsågs att ritas genom anläggningens mitt men då den endast blev 0,08 m djup fotograferades profilen endast (fig. 7). Anledningen till härdens ringa djup kan delvis ha varit att markytan avbanats kraftigt så att övre delen av härden borttagits.

Härden var 2,2 m i diameter. Den innehöll rikligt med skörbränd sten och kol. De skörbrända stenarna räknades till 89 st (fig. 8). I östra delen av den låg en större sten som var 0,25 m stor. Stenen var inte bearbetad. I nordvästra delen av härden påträffades en rund sten, största mått 0,09 m. Den hade en plan undersida som sannolikt inte var naturligt tillkommen utan troligen genom malning. Stenen var troligen en malstenslöpare (fig. 9). Den insamlades som ett fynd och togs tillvara.

Härden var nedgrävd i sand. Under anläggningen framkom mjäla. Inga andra anläggningar iakttogs i anslutning till härden trots att en yta på 4 x 18 m var avbanad. Den finns en möjlighet att andra anläggningar omedvetets tagits bort då byggföretagets avbaning var ganska djup. Härden hade täckts av ca 1 m jord och annat fyller.

¹⁴C-dateringen av härden visade att den hörde hemma i förromersk järnålder, närmare bestämt under äldre förromersk järnålder (fig. 10). Det är inte ovanligt att påträffa just ensamliggande härdar och kokgropar från den tidsperioden. Ekonomin var extensiv och små tillfälliga uppehållsplatser förekom frekvent. Funktionen för denna plats kan inte närmare bestämmas. Den kan ha utgjort en tillfällig uppehållsplats för matberedning i samband med jakt eller djurhållning.

Härden är undersökt och borttagen men om man skall exploatera området i närheten av härden i framtiden bör detta bevakas av arkeologer för att eventuellt hitta ytterligare anläggningar.

Härdens tidiga datering är synnerligen intressant. Veterligen har inte förut någon så tidig datering framkommit i centrala Göteborg (frånsett något lösfynd från stenåldern). Den hård som här undersökts visar att området för centrala Göteborg tidigt var besökt. Frånsett tre fornborgar i utkanten av centrala stadsområdet finns ingen etablerad byggnation här förrän de äldsta medeltida borganläggningarna anlades i älvmynningsområdet på 1300-talet.

Fynd: 1 malstenslöpare (GSMA 100008:1)

Fig. 1. Läget för den nypåträffade fornlämningen i Göteborg. Blå kartan, skala 1:100 000.

Fig. 2. Platsen för den nypåträffade fornlämningen Göteborg 474 i centrala Göteborg.

Fig. 3. Hårdens placering på det avbanade området. Byggnaden direkt SV om hårdens är Norska sjömanskyrkan.

Fig. 4. Härden som den såg ut vid upptäckten efter avbaning (centralt i bilden). Foto mot NV.

Fig. 5. Härden efter framrensning. Foto mot väster.

Fig. 6. Härden grävs ut.

Fig. 7. Härden var endast 8 cm djup. Här ses foto på profilen av anläggningen.

Fig. 8. Den samlade skärvstensmängden från anläggningen.

Fig. 9. Malstenslöparen som påträffades i härden.

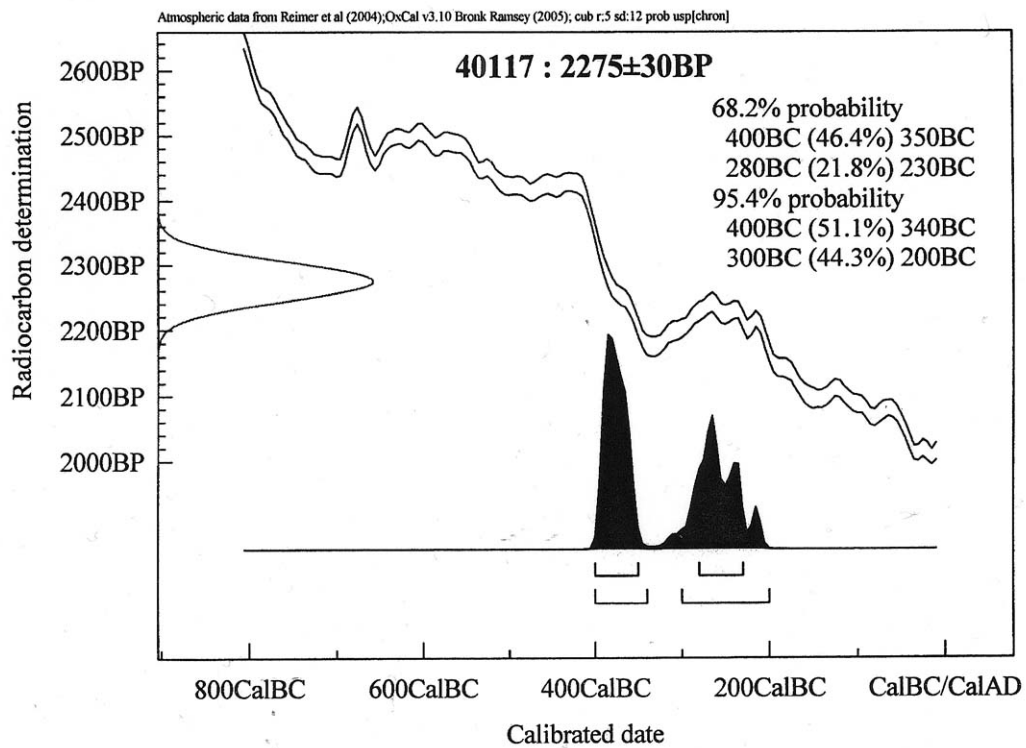

Fig. 10. ^{14}C -datering av kol från härden. Med 95% sannolikhet hamnar dateringen inom perioden 400-200 f.Kr., dvs. i äldre förromersk järnålder.